

Een Boheems edelman, een matroos en een Javaanse prinses. De afstamming van de Indische familie Lutter nader bekeken

R.G. de Neve

Inleiding

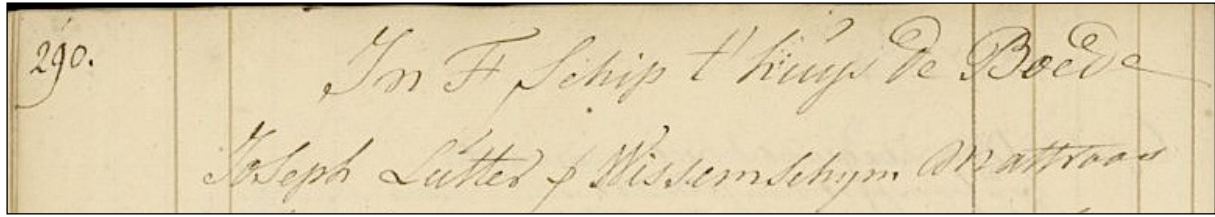
Nederlandse Genealogieën (hierna NG) 1996 bevat een (niet in alle takken uitgewerkte) genealogie van de Indische familie met de voor velen bekende naam Lutter (hierna aangeduid als Genealogie Lutter).¹ Blijkens deze genealogie zou deze familie, en dus ook haar vele nakomelingen via de vrouwelijke lijnen,² in wettige mannelijke lijn afstammen van een Boheems edelman. Bovendien treffen we onder de voormoeders een Javaanse prinses aan. Reden om aan de afstamming van de familie Lutter nog eens nader aandacht te besteden. Bovendien sluit dit artikel wat de Javaanse prinses betreft mooi aan bij het artikel over de verbintenissen van Europese mannen met inheemse vrouwen ‘van stand’ in *De Indische Navorscher* (hierna DIN) 2018. Het zou een goede zaak zijn als iemand nog eens een volledige genealogie van deze Indische familie zou willen publiceren. Hopelijk vormt dit artikel daartoe een bruikbare aanzet. Uiteraard zijn aanvullingen en verbeteringen op het navolgende van harte welkom.

Een Boheems edelman en een matroos

Genealogie Lutter vermeldt als voorvader ‘Joseph (Gotthard) Lutter’, gedoopt te Wenen (St. Stephan) op 13 maart 1741. De tweede voornaam staat tussen haakjes, wat vermoedelijk zo moet worden geïnterpreteerd dat hij zowel met de voornaam Joseph, als met de voornamen Joseph Gotthard voor komt. Voor de doop werd als bron opgegeven een ‘mededeling van het Dom- und Metropolitan-Pfarramt St. Stephan.’³ Nadere bijzonderheden met betrekking tot deze bron ontbreken. Joseph (Gotthard) Lutter was volgens Genealogie Lutter een zoon van Anton Ferdinand Lutter (overleden Wenen 1763), die door de Duitse keizerin Maria Theresia op 5 juli 1749 met het predicaat von in de ridderstand van Bohemen werd verheven en sindsdien dus als Ritter von Lutter door het leven ging.⁴ Op grond hiervan verzocht een lid van deze familie in de tweede helft van de jaren 1990 om inlijving in de Nederlandse adel, maar zijn verzoek werd afgewezen.⁵ Volgens Genealogie Lutter vertrok Joseph Gotthard/Joseph Lutter op 19 november 1754 aan boord van het schip “Huis ter Boede” naar Nederlandsch-Indië. Bij zijn vertrek gaf hij volgens Genealogie Lutter op afkomstig te zijn van ‘Willsencheijm’, een ‘niet bestaande plaats, dit vermoedelijk om zijn ware geboorteplaats te verhullen’.⁶ Dat hij een zoon was van Anton Ferdinand Ritter von Lutter en Eva Rosina Wagner blijkt volgens Genealogie Lutter uit een ‘verklaring van de landsarchivaris van Ned.-Indië Mr. J.A. van der Chijs’.⁷ Ook ten aanzien van deze bron ontbreken nadere bijzonderheden.

Raadplegen we in de archieven van de V.O.C. het scheepssoldijboek van het schip “Huis te Boede”, dan blijkt inderdaad dat een Joseph Lutter als matroos in V.O.C.-dienst op 19 november 1754 aan boord van dit schip vertrok, maar dat hij afkomstig was uit ‘Wissencheijm’, ook gespeld als ‘Wissemschijm’ of ‘Wissenscheijm’.⁸ De spelling ‘Willsencheijm’ zal dus wellicht te wijten zijn geweest aan een leesfout.

Wissencheijm kan zowel een geboorte- als laatste woonplaats zijn. Vermoedelijk ging het om het iets ten noorden van Frankfurt am Main gelegen Wisselsheim.⁹ Dit lijkt te worden bevestigd door de generale landmonsterrollen van de V.O.C. In de rollen van 1769, 1770 en 1771 komt Joseph Lutter voor als bosganger (opzichter van de houtbossen) te Japara op Midden-Java.¹⁰ Belangrijker is echter dat in de rollen van 1770 en 1771 werd vermeld dat hij uit ‘Frankfort[h]’ afkomstig was en voor de kamer Zeeland als soldaat (sic!) met het bovengenoemde schip in Nederlandsch-Indië arriveerde. De monsterrol van 1769 geeft ‘Lotharingen’ als plaats van herkomst op.¹¹ Gezien deze nieuwe informatie is het aan te bevelen dat eventueel toekomstig onderzoek naar de familie Lutter zich ook richt op de kerkelijke registers van Frankfurt am Main en omstreken.

Kop van de registratie van matroos Joseph Lutter uit Wissenschiem in het scheepssoldijboek van het V.O.C.-schip "Huis te Boede".

Een Javaanse prinses

Een belangrijke schakel in Genealogie Lutter is Frans Lutter (generatie III). Hij werd volgens Genealogie Lutter geboren te Japara op 6 juni 1770 en vermeld als 'landeigenaar, waarn[emend] postcommies en opziener der posterijen te Toeban (Rembang)'. Wat echter vooral de aandacht trekt, is de mededeling dat hij te Japara op 23 januari 1795 in het huwelijk zou zijn getreden met 'Raden Ajoe Tika Djojodirdjo'. Zij was volgens Genealogie Lutter een dochter van 'Mas Toemenggoeg Djojodirdjo (uit het Huis Tjitrosaman (Japara), regent van Lamongan (Soerabaja)'. Hoewel in een noot¹² werd verwezen naar het bekende artikel van Professor Heather Sutherland over Javaanse regentenfamilies,¹³ werd het huwelijk van Frans Lutter daarin niet genoemd. Wel wijdde prof. Sutherland in haar artikel een passage aan de regentenfamilie Tjitrosoman, die als volgt luidde. '*Two of the most famous pasisir (het noordelijke kustgebied van Midden-Java tot aan Soerabaja, in het westen begrensd door het sultanaat Cheribon, RdN) regent families were the Tjitrosoman and the Tjondronegaran. [...] Tjitrosomo I [...] traced his descent from Deva Agung, Radja of Bali. [...] He was appointed to Japara by Sultan Agung.¹⁴ [...] Of his forty-seven children nine were bupati (de Javaanse aanduiding voor regent, RdN): two of Japara, two of Magetan [...] the others of Blora, Surabaya, Juana, Ponorogo and Grobogan. [...] Very male Tjitrosomo served as regents in Tuban, Kudus, Pati, Batang, Rembang and Lamongan, while female descendants married into these and other regent families.*'¹⁵

Voor de bewering dat Mas Toemengoeng Djojodirdjo regent van Lamongan was, werd in Genealogie Lutter verwezen naar 'coll. Rouffaer H 699/33' van het KITLV. Een medewerker van dit instituut, verbonden aan de afdeling bijzondere collecties, wees mij er destijds op dat in de inventaris van genoemde collectie onder nummer H 699 twee series voorkomen, respectievelijk genummerd I en II. Serie I telt 19 omslagen (H 699¹⁻¹⁹ serie I), terwijl serie II 53 omslagen omvat (H 699¹⁻⁵³ serie II). Elke omslag heeft een eigen inventarisnummer. Met de aanduiding 33 kan volgens genoemde medewerker zijn verwezen naar inventarisnummer 33, dat betrekking heeft op omslag 2 in serie I (= H 699² serie I) of naar omslagnummer 33 van serie II (= H 699³³ serie II = inv.nr. 82). Het kan dus gaan om Collectie Rouffaer, inv.nr. 33 of inv.nr. 82. Inventarisnummer 33 betreft een in het Javaans gestelde nota van 7 juli 1889 over de kanonnen die door de Portugezen en de V.O.C. aan Mataram zijn gegeven. De opsteller van de nota was Radèn Ngabèhi Hardjapradata. Inventarisnummer 82 bevat diverse stukken uit het archief van Djokjakarta, die betrekking hebben op de negentiende eeuw, maar geen van alle handelen over Javaanse regentengeslachten. Met de opgegeven bronnen – het artikel van Prof. Sutherland en de collectie Rouffaer van het KITLV – komen we dus niet uit bij het eventuele bewijs voor het huwelijk van Frans Lutter met Radèn Ajoe Tika Djojodirdjo. Waaruit dan wel zou moeten blijken dat dit huwelijk heeft plaatsgehad, kan op grond van Genealogie Lutter niet worden gezegd.

Verder is het in dit verband nuttig op te merken dat Frans Lutter in 1783 (dertien jaar oud!) in Azië als soldaat voor rekening van de kamer Amsterdam in V.O.C.-dienst werd genomen.¹⁶ In genoemde rang werd hij later vermeld te Japara (1789, 1790).¹⁷ Sinds december 1807 woonde hij te Semarang, waar hij op 1 januari 1819 en 1 augustus 1823 geregistreerd stond als gepensioneerd sergeant.¹⁸ Deze kwaliteit werd overigens niet vermeld in Genealogie Lutter. Frans Lutter behoorde dus tot de militaire stand en zoals bekend genoten de soldaten van de V.O.C. weinig aanzien. Dit brengt ons bij de vraag of het überhaupt aannemelijk moet worden geacht dat de militair Frans Lutter een huwelijk heeft gesloten met een dochter uit een trots en vooraanstaand Javaans regentengeslacht. In dit verband mag ook Tessel Pollmann¹⁹ worden geciteerd. Zij schreef in haar voorwoord van de Nederlandse vertaling van *The social world of Batavia. European and Eurasian in Dutch Asia* van de Amerikaanse historica Jean Gelman Taylor, zonder schroom dat de '[inheemse] adel [...] haar dochters nooit met de kolonisator [heeft] laten trouwen'.²⁰

Frans Lutter

Wat weten we nog meer over Frans Lutter? Na zijn militaire loopbaan vinden we hem in de Indische almanakken vermeld als herbergier,²¹ alsmede opziener der posterijen en waarnemend postcommies te Toeban (Rembang).²² Hij overleed te Toeban op 29 oktober 1837.²³ Zijn herberg diende ongetwijfeld ook als pleisterplaats voor postiljons en als plaatselijk 'postkantoor'. De aan hem toegedichte kwaliteit van 'landeigenaar' komen we alleen tegen in Genealogie Lutter. In de registers van het Europese personeel op Java en Madoera, die werden opgemaakt respectievelijk op 1 januari 1819 en in 1823 (voluit: Registers van het Europese personeel op Java en Madoera, alsmede van hun mannelijke afstammelingen boven de 16 jaren, opgemaakt respectievelijk op 1 januari 1819 en in 1823 en bewaard in het archief van het Ministerie van Koloniën 1814-1849 bij het Nationaal Archief)²⁴ werden als zijn geboorte- en woonplaats respectievelijk Japara en Semarang vermeld en als beroep gepensioneerd sergeant. In het register van 1819 werd als zijn leeftijd opgegeven 48 jaar, wat dus wil zeggen dat hij op 1 januari 1819 48 jaar oud was en in 1819 de leeftijd van 49 jaar moet hebben bereikt. Zijn geboortjaar zou dus 1770 moeten zijn. In het register van 1823 werd hij – 53 jaar oud – op 1 augustus van dat jaar ingeschreven. Aangenomen dat zijn leeftijden in 1819 en 1823 correct zijn opgegeven, moet hij dus tussen 1 januari en 1 augustus 1770 zijn geboren. In Genealogie Lutter werd zonder bronvermelding 6 juni 1770 als geboortedag genoteerd.

Dankzij de collectie Bloys van Treslong Prins (hierna BvTP)²⁵ weten we verder dat een zekere Susanna Wilhelmina Sleekamp (in Genealogie Lutter vermeld als Wilhelmina Slierkamp), weduwe van N.N. Luther, te Japara op 25 september 1793 testeerde als moeder van Frans Luther en Johanna Petronella Luther (weduwe Sulkes). Op 8 nov. 1803 was zij niet meer in leven.²⁶ Of Frans Luther dezelfde was als gepensioneerd sergeant Frans Lutter kan niet met zekerheid worden gesteld, maar het feit dat laatstgenoemde in Japara werd geboren en de weduwe Luther daar testeerde en een zoon Frans had, maakt dit wel aannemelijk. Of matroos Joseph Lutter daarmee ook de vader van Frans Lutter was, mag mijns inziens niet zo maar worden aangenomen. Maar het feit dat Joseph Lutter bosganger te Japara was en vrouw en kinderen naliet, pleit wel voor zijn eventuele vaderschap.

Jacobus, filius naturalis Francisci Lutter ~ Jacob Franciscus Lutter

Als zoon van Frans Lutter werd in Genealogie Lutter opgevoerd 'Jacobus Franciscus Lutter, geb. Semarang 18 okt. 1799, landeigenaar, agent van de Wees- en Boedelkamer van Semarang te Toeban' (generatie IV in Genealogie Lutter). Voor hem is deel 15 van de reeks *Bronnenpublicaties van de Indische Genealogische Vereniging* (hierna BRP) van belang. Dit deel bevat een transcriptie van het rooms-katholieke doopboek van Semarang over de jaren 1809-1829 en op pagina 8 treffen we de volgende doop aan: '11 Julii 1800 est natus et 16 Maji 1812 baptisatus Jacobus, filius naturalis Francisci Lutter ex matre infideli libera. Susc[eptor]: Joannes Philippus Heller'.²⁷ Het gaat hier dus om de doop van Jacobus, een natuurlijke zoon van Frans Lutter verwekt bij een vrije, ongedoopte inlandse vrouw van wie de naam niet werd genoemd. De vraag rijst of de dopeling dezelfde is als bovengenoemde Jacobus Franciscus Lutter.

Het is niet onwaarschijnlijk dat de dopeling en hij inderdaad een en dezelfde persoon waren. De inwonerslijsten in de almanakken van Nederlandsch-Indië voor de jaren 1818 tot en met 1826 maakten namelijk melding van slechts drie Lutters, te weten F., J. en J.F. Lutter. De almanakken voor 1818 en 1819 vermeldden alleen F. Lutter (als inwoner van Semarang). In de almanakken voor 1820 tot en met 1823 kreeg hij gezelschap van J. Lutter. Beiden staan in de almanakken voor 1821 en 1822 met hun voornamen vermeld, te weten Frans en Jacobus. Gelet op de bovengenoemde doop mag worden aangenomen dat het hier gaat om vader en zoon. In de almanak voor 1824 en latere almanakken komt J[acobus] Lutter niet meer te Semarang voor, maar duikt er tegelijkertijd in Rembang een J.F. Lutter op. Blijkens de almanakken voor 1825 en 1826 woonde F. Lutter in Semarang en J.F. Lutter in Rembang. Het is niet vreemd te veronderstellen dat J. Lutter te Semarang identiek is aan J.F. Lutter te Rembang. Jacobus/Jacobus Franciscus Lutter zal in dat geval in zijn nieuwe woonplaats Rembang bekend hebben gestaan als de zoon van Frans Lutter in Semarang. Hij trouwde in 1819 ook als Jacobus Frans Lutter,²⁸ waarbij de naam Frans ongetwijfeld als patroniem moet worden opgevat. Later moet dit patroniem door de aanduiding 'filius Francisci' in het bovengenoemde rooms-katholieke doopboek tot Franciscus zijn getransformeerd. Hoewel dit allemaal speculeren blijft, mag mijns inziens als aannemelijk worden verondersteld dat Frans Lutter inderdaad de vader was van Jacobus Franciscus Lutter (Jacobus filius naturalis Francisci Lutter).

Jacobus Franciscus Lutter werd net als Frans Lutter op 1 augustus 1823 ingeschreven in het Register van Europees personeel op Java en Madoera en bleek inderdaad in Rembang te wonen en in Semarang te zijn geboren. Verder was hij 24 jaar oud en van beroep klerk bij de Directie der Bossen.²⁹ Net als Frans Lutter werd ook hij in Genealogie Lutter als 'landeigenaar' vermeldt, maar in die hoedanigheid ben ik hem nergens anders tegengekomen. Bij een juiste opgave van zijn leeftijd moet de geboortedatum van Jacobus Franciscus tussen 1 augustus 1798 en 1 augustus 1799 liggen. Dit komt niet overeen met de in het rooms-katholieke doopboek genoemde datum (11 juli 1800), noch met die in Genealogie Lutter (18 oktober 1799). Wijlen P.A. Christiaans, destijds redacteur van *De Indische Navorscher* en bewerker van het Semarangse doopboek, kwam destijds echter met een verklaring, die plausibel lijkt. Hij opperde namelijk dat Jacobus Franciscus Lutter op 11 juli 1799 (dus niet 11 juli 1800) werd geboren en in dat geval op de dag van zijn doop (16 mei 1812) dus nog 12 jaar oud was. Zijn vader heeft de dienstdoende pastoor vermoedelijk de leeftijd (12 jaar) en de geboortedag (11 juli) van zijn zoon opgegeven, waarop deze kerkdienaar zonder er verder bij na te denken 11 juli 1800 (1812 minus 12) als geboortedatum noteerde.

Conclusie

Het voorgaande toont opnieuw aan dat de V.O.C.-tijd en de vroege koloniale periode genealogisch gezien een bewerkelijk tijdvak is. Ten aanzien van de afstamming van de Indische familie Lutter kan mijns inziens niet zonder meer Genealogie Lutter worden gevolgd, tenminste als we de huidige maatstaven voor wetenschappelijk verantwoorde genealogische bewijsvoering willen hanteren (genealogisch bewijs moet zijn gebaseerd op duidelijk identificeerbare en te controleren archiefbronnen). Het lijkt verstandig nader onderzoek te doen om over genoemde afstamming meer zekerheid te krijgen. De hiernavolgende poging tot reconstructie wijkt in zoverre van Genealogie Lutter af dat alleen rekening is gehouden met 'harde bewijzen'. Aanvullingen en verbeteringen zijn uiteraard van harte welkom.

Afstamming van de Indische familie Lutter

I. N.N. LUTHER, tr. SUSANNA WILHELMINA SLEEKAMP, geb., testeerde als weduwe Luther te Japara 25 sept. 1793, overl. tussen 25 sept. 1793 en 8 nov. 1803.³⁰

N.N. Luther was mogelijk identiek met: JOSEPH LUTTER, geb. verm. Wisselsheim nabij Frankfurt am Main omstr. 1730-1740, bij zijn indiensttreding bij de V.O.C. ingeschreven als afkomstig van 'Wissencheijm', vertrok 19 nov. 1754 als matroos in V.O.C.-dienst a/b van het schip "Huis te Boede" (kamer Zeeland) naar Nederlandsch-Indië en kwam 18 juli 1755 op de rede van Batavia aan,³¹ bosganger te Japara,³² overl. 19 mei 1783.³³

Uit dit huwelijk (in leven op 25 sept. 1793):

1. FRANS, volgt II.
2. JOHANNA PETRONELLA LUTHER, geb. verm. Japara omstr. 1770-1775, met haar tweede echtgenoot doopgetuige te Semarang bij een kind Lutter 12 sept. 1828, overl. (na 12 sept. 1828), tr. 1e N.N. SULKES, overl. (vóór 25 sept. 1793); tr. 2e (na 25 sept. 1793 [en vóór 4 aug. 1800?]) JOHANNES HENDRIK DE LEE, geb. Japara verm. tussen 1 aug. 1771 en 1 aug. 1772, gepensioneerd eerste luitenant bij de schutterij, wonende te Semarang (1 aug. 1823),³⁴ overl. Semarang 9 febr. 1839,³⁵ zn. van

II. FRANS LUTTER, geb. Japara verm. tussen 1 jan. en 1 aug. 1770, trad in Azië als soldaat voor rekening van de kamer Amsterdam in V.O.C.-dienst 1783,³⁶ deed in die rang dienst te Japara (1789, 1790),³⁷ sinds dec. 1807 wonende te Semarang, gepensioneerd sergeant en wonende ald. (1 januari 1819 en 1 aug. 1823),³⁸ herbergier (1832),³⁹ alsmede opziener der posterijen en wnd. postcommies te Toeban (Rembang) (1832-1834),⁴⁰ overl. Toeban 29 okt. 1837.⁴¹

Zijn zoon (ex matre een niet bij naam bekende VRIJE INLANDSE VROUW):

1. JACOBUS FRANS/JACOBUS FRANCISCUS, volgt III.
- Zijn natuurlijke kinderen (ex matre de VRIJE INLANDSE VROUW KASIRA):⁴²
2. JOANNA PETRONELLA LUTTER, geb. Semarang 10 febr. 1821 en ged. ald. (rk) 12 sept. 1828 (get.: Joannes Henricus D'Lee, Joanna Petronella Lutter).
 3. JACOBUS WILHELMUS LUTTER, geb. Semarang 24 aug. 1827 en ged. ald. (rk) 12 sept. 1828 (get.: Willem Wilhelmus (sic!) Winter, Joanna Wilhelmina Schornack).

4. CHARLOTTA MAGDALENA LUTTER, geb. [plaats in doopboek niet genoemd] 28 juli 1828 en ged. Semarang (rk) 14 sept. 1828 (get.: Magnus Jacobs, Joanna Charlotta D'Lee).

III. JACOBUS FRANS/JACOBUS FRANCISCUS LUTTER, geb. [..... 11 juli 1800 en ged. Semarang (rk) 16 mei 1812], klerk bij de Directie der Bossen en wonende te Rembang (1 aug. 1823),⁴³ agent te Toeban (Rembang) van de Semarangse wees- en boedelkamer (1841-1843),⁴⁴ overl. Rembang 3 sept. 1872,⁴⁵ tr. Semarang 1819⁴⁶ MARIA MARGARETHA SCHORNACK, geb. (mogelijk omstr. 1803),⁴⁷ overl. Rembang 4 febr. 1852,⁴⁸ mogelijk dr. van Christoffel Godlieb Schornack en de vrije inlandse vrouw Katee.⁴⁹

Jacobus Frans/Jacobus Franciscus Lutter was vermoedelijk dezelfde als: Jacobus Lutter, geb. Semarang 11 juli 1800 (verm. te lezen als: 11 juli 1799) en ged. ald. (r.k.) 16 mei 1812 (get.: Joannes Philippus Heller).⁵⁰

Uit dit huwelijk:⁵¹

1. Ongedoopt kind, geb., overl. Semarang 24 mei 1823.⁵²
2. JOHAN WILLEM FREDERIK LUTTER, geb. Rembang 6 okt. 1824, klerk op het residentiekantoor te Rembang, werd landmeter en rooimeester in de residentie Rembang 30 nov. 1849-24 febr. 1854 (ontslag), commies op het residentiekantoor te Rembang 1 sept. 1852-22 febr. 1854 (ontslag wegens slordigheid en achteloosheid), griffier bij de Landraad te Pekalongan 1860, commies op het residentiekantoor van de Westerafdeling van Borneo 29 aug. 1860, op zijn verzoek die benoeming ingetrokken 28 sept. 1860, commies op het residentiekantoor te Pekalongan 10 maart 1861, wegens ziekte twee jaar verlof naar Nederland 19 dec. 1867, eerste commies bij het Departement van Marine 8 juli 1869-15 juli 1874 (eervol ontslag wegens ziekte), eerste commies bij de Algemene Rekenkamer 29 mei 1877, hoofdcommies op het residentiekantoor te Batavia 4 mei 1878-15 nov. 1878 (eervol ontslag wegens ziekte), vendumeester, tevens kassier en boekhouder bij het vendudepartement te Menado (Celebes) 6 nov. 1879-19 aug. 1881 (eervol ontslag uit 's lands dienst onder verzekering van pensioen),⁵³ legde 8 sept. 1864 het examen voor het notarisambt (niet het notarisexamen) af,⁵⁴ overl. Menado 31 aug. 1881, tr. Rembang 3 april 1850⁵⁵ JOHANNA WILHELMINA KRIJGSMAN, geb. Semarang 1834, overl. Buitenzorg 30 mei 1896, dr. van Willem Frederik Krijgsman en Margaretha Ferbach.
3. JOSEPH[IN]US EUGENIUS GERARDUS LUTTER, geb. Toeban (Rembang) verm. nov./dec. 1826,⁵⁶ overl. Grisee (Soerabaja) 7 nov. 1894,⁵⁷ tr. Rembang 4 sept. 1852⁵⁸ WILHELMINA MEIJER, geb. Bodjonegoro (Rembang) 27 dec. 1835, overl. Rembang 14 febr. 1874, dr. van verm. Dirk Meijer Mzn. en Geertruida Catharina Rondeboom.⁵⁹
4. JAN FREDRIK LUTTER, geb. Rembang 1827, overl. Rembang 25 sept. 1827.
5. ROSALINA MAGDALENA LUTTER, geb. Rembang 1830, overl. Rembang 19 okt. 1913, tr. Rembang 2 april 1863 JOHANNES HENDRIK ENDEMAN, geb., overl. Rembang 8 nov. 1900, zn. van
6. HENDRIK CHRISTOFFEL LUTTER, geb. Rembang 5 april 1832, bg. deurwaarder te Ngawi (Madioen) (1862),⁶⁰ griffier bij de landraad ald. (1869-1870), bg. deurwaarder te Sragen (Soerakarta) bij de Raad van Justitie te Semarang (1875-1887), [bg.] deurwaarder te Sragen bij de residentieraad te Soerakarta (1885-1887),⁶¹ overl. Sragen 10 sept. 1899, tr. Ngawi (Madioen) 30 maart 1861⁶² ELISABETH CATHARINA TRENTZSCH, geb. Batavia 27 febr. 1846,⁶³ overl. Madioen 6 sept. 1899, dr. van
7. J[OHANNA] M[ARGARETHA] LUTTER, geb. Rembang 8 sept. 1833, overl. Rembang 4 dec. 1865, tr. Rembang 6 maart 1862 HERMAN PIETER MARIËN, geb. Semarang 3 dec. 1838, overl. Pati (Semarang) 7 mei 1903, zn. van verm. Jean Frederic Mariën en Susanna Angelica Woff.
8. FRANCINA PAULINA LUTTER, geb. Toeban (Rembang) 29 mei 1835, overl. Koedoes (Semarang) 4 sept. 1908, tr. Japara 30 maart 1871 ANTON[IUS] JOSEPH MUGIE, geb. Bagelen 4 jan. 1840, overl. Koedoes 27 nov. 1914, zn. van
9. JOHANNA CAROLINA LUTTER, geb. Toeban 7 juli 1837, overl. Toeban 10 dec. 1837.
10. ANNA ENGELTINA LUTTER, geb. Toeban 25 juli 1838, overl. Koedoes 18 mei 1922.
11. JOHAN CHRISTIAAN LUTTER, geb. Toeban 19 okt. 1841, overl. (als Christiaan) Koedoes 8 okt. 1884.⁶⁴
12. JOHANNA FRANSINA LUTTER, geb., overl. Toeban 16 sept. 1844.

Noten

1. NG 1996, 183-209. In deze genealogie zijn niet alle takken uitgewerkt.
2. Brouwer, Calbo, Endeman, Van Ganswijk, De Graaff, Hornung, Jacobs, Lapré, Marien, Moorrees, Mugie, Muller, Robert, Venema en Van der Waag.

3. NG 1996, 205 (n. 30).
4. NG 1996, 204 (n. 19).
5. *Provinciale Zeeuwsche Courant* van 1 febr. 2001; *Metro* van 29 juli 1999; *Trouw* van 21 april 2001 en *de Volkskrant* van 3 febr. 2001.
6. NG 1996, 205 (n. 31).
7. *Ibidem*, 205 (n. 29). Mr. J.A. van der Chijs (1831-1905) was landsarchivaris sedert januari 1892 en vervulde die functie tot aan zijn overlijden.
8. Scheepssoldijboek schip "Huis te Boede", V.O.C., inv.nr. 13076, fol. 120, 290, 292.
9. Thans behorend tot Bad Nauheim, Wetteraukreis.
10. Zijn salaris bedroeg respectievelijk 16, 16 en 24 gulden per maand. Ter vergelijking: bij de V.O.C. verdiende het personeel dat direct was betrokken bij het handelsbedrijf respectievelijk 16-24 (assistent), 30 (boekhouder), 40 (onderkoopman), 60 (koopman) en 80-100 (opperkoopman) gulden per maand. Van de militairen verdiende een kapitein hetzelfde als een opperkoopman, terwijl de overige officieren een gage ontvingen van respectievelijk 60 (kapitein-luitenant), 50 (luitenant) en 40 (vaandrig) gulden. Een sergeant en een korporaal ontvingen respectievelijk 24 en 16 gulden, terwijl soldaten en matrozen met 9 gulden voor hun diensten werden betaald. Opzieners en bazen over de ambachtslieden verdienden 25-50 gulden, voorlezers in de Portugese en Maleise kerken te Batavia 24 en predikanten 90-150 gulden. Joseph Lutter behoorde dus tot de lager betaalde compagniesdienaren.
11. Generale landmonsterrol 1770, V.O.C., inv.nr. 5218, fol. 176; Generale landmonsterrol 1771, V.O.C., inv.nr. 5219, fol. 102; Generale landmonsterrol 1769, V.O.C., inv.nr. 5217, fol. 476.
12. NG 1996, 206 (n. 36).
13. Prof. H. Sutherland, 'Notes on Java's Regent Families. Part 1', *Indonesia* (1973, nr. 16, October) 113-147.
14. Sultan Agung regeerde over het Javaanse rijk Mataram van 1613 tot aan zijn dood in 1646.
15. Sutherland, 'Notes on Java's regent families', 138-139.
16. Generale landmonsterrol van ultimo juni 1789, V.O.C., inv.nr. 5237, fol. 197.
17. *Ibidem*; Generale landmonsterrol van ultimo juni 1790, V.O.C., inv.nr. 5238, fol. 171. Zijn familienaam was ingeschreven als respectievelijk *Loetter* (1789) en *Lotter* (1790).
18. Register 1819, inv.nr. 3114, fol. 407; Register 1823, inv.nr. 3138, fol. 54. Hij was resp. 48 en 53 jaar oud.
19. Dr. T. Pollmann, schrijfster en journaliste (ex-*Vrij Nederland*), was werkzaam bij de Rijksdienst voor de Monumentenzorg en in 2006 gepromoveerd op een biografie over Dr. Ir. J.A. Ringers (1885-1965), onder andere van 1930 tot 1935 Directeur-Generaal van Rijkswaterstaat en van 1945 tot 1946 Minister van Openbare Werken en Wederopbouw.
20. *Smeltkroes Batavia. Europeanen en Euraziaten in de Nederlandse vestigingen in Azië* (Groningen 1988) 8. Het grootste deel van dit boek handelt over de zeventiende en achttiende eeuw.
21. *Almanak van Nederlandsch-Indië* (hierna Almanak) 1832, 54.
22. *Ibidem*; Almanak 1833, 58; Almanak 1834, 53.
23. NG vermeldt foutief 1839.
24. Register 1819, inv.nr. 3114, fol. 407; Register 1823, inv.nr. 3138, fol. 54.
25. De microfiches op de naam Lutter in deze collectie bleken destijds al te zijn 'zoekgeraakt'. Gelukkig lostte dit probleem zich op dankzij de bij het CBG berustende 'moederfilms'. BvTP berustte destijds bij het CBG en is thans raadplegen bij het familiecentrum van de Mormonen te Leeuwarden.
26. BvTP, sub voce Lutter. Genealogie Lutter noemt deze datum als haar sterfdag.
27. BRP 15, 8. In 1828 (pagina 158) volgden de dopen van nog drie kinderen van Frans Lutter (*ex matre infideli libera nomine Kasira* i.e. uit de vrije inlandse vrouw Kasira), twee op 12 september en één op 14 september. Zij ontvingen respectievelijk de namen Joanna Petronella (*filia illegitima*, geboren op 10 februari 1821), Jacobus Wilhelmus (*filiius illegit[imus]*, geboren op 24 aug. 1827) en Charlotta Magdalena (*filia illegitima*, geboren op 28 juli 1828).
28. Zie noot 47.
29. Register 1823, inv.nr. 3138, fol. 54.
30. BvTP, sub voce Lutter. Op laatstgenoemde datum was zij niet meer in leven.
31. Grootboek van het schip "Huis te Boede" 1754-1755, V.O.C., inv.nr. 13076, fol. 120, 290, 292.
32. Generale landmonsterrol van resp. ultimo juni 1769, 1770 en 1771, V.O.C., inv.nr. 5217, fol. 476; inv.nr. 5218, fol. 176; en inv.nr. 5219, fol. 102.
33. Grootboek van het schip "Huis te Boede" 1754-1755, fol. 292. Hij liet een vrouw en kinderen na. Zijn gages werden steeds uitgekeerd voor dienst te Semarang (hoofdplaats van het gouvernement van Java's Noordoostkust, waaronder ook Japara ressorteerde).
34. Register 1823, inv.nr. 3138, fol. 37. Hij was 51 jaar oud.
35. Opgaven burgerlijke stand in: AN 1840, 277. Hij had bij de inlandse vrouw Kamia een dochter, genaamd Johanna Charlotta de Lee, geb. Semarang 4 aug. 1800, overl. 10 sept. 1885 en begr. Magelang, tr. Semarang 21 sept. 1817 Hermanus Gerlach. Zie: GHG IV, 219 en BvTP, sub voce De Lee.
36. Generale landmonsterrol van ultimo juni 1789, V.O.C., inv.nr. 5237, fol. 197.
37. *Ibidem*; Generale landmonsterrol van ultimo juni 1790, V.O.C., inv.nr. 5238, fol. 171.
38. Register 1819, inv.nr. 3114, fol. 407; Register 1823, inv.nr. 3138, fol. 54. Hij was resp. 48 en 53 jaar oud.
39. Almanak 1832, 54.
40. *Ibidem*; Almanak 1833, 58; Almanak 1834, 53.
41. Opgaven burgerlijke stand in: *Almanak en naamregister van Nederlandsch-Indië* (hierna AN) 1838, 278. NG vermeldt foutief 1839.
42. Zie voor hun dopen: BRP 15, 158.
43. Register 1823, inv.nr. 3138, fol. 54 (met voornamen Jacobus Franciscus, 24 jaar oud). De directeur der bossen was belast met het toezicht op het beheer van de bossen op Java.
44. AN 1841, 50; AN 1842, 49; AN 1843, 51. Steeds met voorletters J.F.
45. Opgaven burgerlijke stand in: Naamlijst 1873, 275 (met voornamen Jacobus Franciscus).
46. Opgaven burgerlijke stand in: Almanak 1820 (ongenummerde pagina's) (met voornamen Jacobus Frans; de tweede voornaam vermoedelijk op te vatten als patroniem).

-
47. Aangenomen op basis van geschatte leeftijd bij trouwen van ongeveer 16 jaar. Genealogie Lutter geeft zonder bronvermelding op: Semarang 23 aug. 1797.
48. Opgaven burgerlijke stand in: AN 1853, 479.
49. Op 9 april 1820 werd te Semarang rooms-katholiek gedoopt Susanna Wilhelmina (geb. 19 sept. 1813), dochter van ‘*Christiani Theophil*’ Schornack en de vrije inlandse vrouw (*‘infideli libera’*) Katee. Doopgetuigen waren Willem Wilhelmus Winter en Joanna Wilhelmina Schornack. Zie: BRP 15, 73. De doopgetuigen waren in 1828 ook getuige bij de doop van een kind (generatie II, 3) van Frans Lutter.
- Volgens Genealogie Lutter zou Maria Margaretha Schornack de dochter zijn geweest van Christoffel Godlieb Schornack en Maria Louise Ernestine von Hamilton. Aanwijzingen dat dit huwelijk bestaan heeft, heb ik echter niet gevonden. Mevrouw Schornack zou volgens Genealogie Lutter (NG 1996, 206, n. 40) een dochter zijn geweest van Ernst Bogislav von Hamilton, afkomstig uit Gustroo. E.B. von Hamilton vertrok (als Ernst Bagisloots van Hamilton) op 19 mei 1756 als soldaat in V.O.C.-dienst a/b van het schip “Spanderswoud” (kamer Amsterdam) naar Nederlandsch-Indië en kwam 18 nov. 1756 op de rede van Batavia aan. Hij overleed reeds te Batavia op 19 nov. 1762 in het hospitaal zonder testament of goederen na te laten. Zie: Grootboek en journaal schip “Spanderswoud”, V.O.C., inv.nr. 6338, fol. 151. In deze bron werd niet opgetekend dat de overledene een vrouw en kinderen naliet. Als dit laatste wel het geval zou zijn geweest, was daarvan ongetwijfeld aantekening gehouden.
50. BRP 15, 8. Het doopboek liet de geboorteplaats onvermeld en noemde als geboortejaar 1800. De geboorteplaats werd wel genoemd in Register 1823, inv.nr. 3138, fol. 54.
51. Zie voor de geboorten van de kinderen 2, 4-11 de opgaven burgerlijke stand in resp.: Almanak 1825, 162 (alleen geboortejaar); 1828, 55 (alleen geboortejaar); 1831, 187 (alleen geboortejaar); 1833, 432; 1834, 213 (alleen voorletters); 1836, 203; AN 1838, 244; 1839, 244; 1842, 266. De geboorten van de overige kinderen niet gevonden in de index (www.roosjeroos.nl) op de opgaven burgerlijke stand.
52. Opgaven burgerlijke stand in: Almanak 1824, 176 (een kind van J.F. Lutter).
53. Stamboek van Johan Willem Frederik Lutter, Stamboeken ambtenaren II, inv.nr. 902 (deel I), fol. 184.
54. *Regeringsalmanak voor Nederlandsch-Indië* (hierna RA) 1865, 36. Zie voor het onderscheid: RA 1869, 65.
55. Uit dit huwelijk nageslacht. Zie: Genealogie Lutter (NG 1996, 189-200).
56. Zie volgende noot voor zijn leeftijd bij overlijden. NG 1996 vermeldt foutief 1829. Zie ook: L.M. Janssen, ‘Gelegenheidsvondsten: Rembang, geboorten 1829’, DIN 1996, 80-81, waar zijn geboorte niet werd vermeld.
57. P.C. Bloys van Treslong Prins, *Genealogische en heraldische gedenkwaardigheden betreffende Europeanen op Java* (GHG) III, 196 (67 jaar oud). Zijn grafschrift vermeldt behalve zijn leeftijd, alleen zijn geboorteplaats (Toeban), overlijdensplaats (Grissee) en jaar van overlijden (1894).
58. Uit dit huwelijk volgens Genealogie Lutter nageslacht, dat aldaar echter niet werd uitgewerkt.
59. Dirk Meijer Mzn. als enige met de naam Meijer op de inwonerslijst van Rembang in Naamlijst 1834-1838. Dirk Meijer (zn. van Martinus Meijer en Maria Hendrika Smit), overl. Semarang 3 april 1844, tr. Amsterdam 17 dec. 1828 (www.openarch.nl) Geertruida Catharina Rondeboom, overl. Semarang 28 aug. 1844. Uit het huwelijk Meijer-Rondeboom werden te Rembang geboren: 1) Jan Herman Dirk, geb. 30 nov. 1833 (*Javasche Courant* van 7 dec. 1833), overl. Rembang 6 dec. 1833 (*Javasche Courant* van 18 dec. 1833); 2) Catharina Elisabeth, geb. 6 maart 1835 (*Javasche Courant* van 18 maart 1835); 3) Jan Herman Dirk, geb. 26 dec. 1836 (*Javasche Courant* van 4 jan. 1837); 4) Sara Maria Elisabeth, geb. 15 maart 1838 (*Javasche Courant* van 21 maart 1838). Wilhelmina Lutter, geb. Meijer, past wat geboortedatum nog net tussen kinderen 2 en 3. Van haar is echter geen geboortebericht gevonden (Delpher).
60. AN 1862, 112.
61. RA-II voor de tussen haken vermelde jaren.
62. Uit dit huwelijk volgens Genealogie Lutter nageslacht, dat aldaar echter niet werd uitgewerkt.
63. Genealogie Lutter; geboorte niet gevonden via de index (www.roosjeroos.nl) op de opgaven burgerlijke stand.
64. Zijn erkende zoon bij de inlandse vrouw Ginah:
Willem Lutter, geb. Koedoes 20 juni 1884, gepensioneerd geniesoldaat te Tjimahi (5 sept. 1951), opteerde ald. voor de Indonesische nationaliteit 5 sept. 1951.